

An Analysis of Language Sexualization in Works by Sadiq Hedayet and Anton Chekhov (*The Woman Who Lost Her Man and Lady with Her Dog*)

Sachli Emami Alibanehsi*

Shahram Hemmatzadeh**

Abstract

Literary works and social issues share a profound connection, as the nuances of society are often reflected in great literary pieces. Throughout history, one of the most significant topics that have captivated the human mind is the role of women in various societies. This article aims to explore the theme of sexism in two works by Sadiq Hedayet, namely "*The Woman Who Lost Her Man*," and Anton Chekhov's "*Lady with Her Dog*." By examining the intellectual and literary connections between these two authors, we seek to analyze the qualitative content of these directional narratives. Through this analysis, we have extracted, categorized, and encoded gendered linguistic elements based on the concepts of the algebraic model and the foundational values of feminism from the main texts of both stories. Subsequently, we have interpreted these elements to gain a deeper understanding of the subject matter. Upon careful examination, it becomes evident that Hedayet's story, "*The Woman Who Lost Her Man*" is replete with sexist vocabulary, effectively portraying the patriarchal society of his time. Conversely, Chekhov's "*Lady with Her Dog*" exhibits a more limited use of sexist vocabulary, with its frequency diminishing as the story progresses towards its conclusion.

Keywords: sexism, Sadiq Hedayet, Anton Chekhov, women, feminism, masculinity.

* M.A in Russian Literature, University of Tehran, altinay2017@gmail.com, orcid.org/0000-0002-7012-5189

** Assistant Professor, Department of Russian Language and Literature, Shahid Beheshti University

(Corresponding Author), email2hemmatzadeh@yahoo.com

Date received: 07/11/2022, Date of acceptance: 15/01/2023

Introduction

Comparative literature is a valuable field of literary research that allows for a deeper understanding and exploration of the artistic and ideological characteristics of literary works. Throughout history, the issue of women has captivated the attention of writers and artists worldwide. Poets and writers from different periods have examined this topic from various perspectives.

Language, as a social institution, is influenced by a range of social factors including age, religion, social class, and gender. The gender factor can sometimes impact language usage, leading to the promotion of one group while unfairly demeaning another. Additionally, the sexualization of language is a culturally-centric concept that varies across societies.

Given the widespread and complex nature of women's issues, it is insufficient to address them through a single discipline. Interdisciplinary studies, such as combining literature with women's studies and feminism, are necessary to fully comprehend and discuss these matters.

The research problem at hand is to analyze the portrayal of women in two works by authors from different nationalities. By examining the level of sexualization in the language used, we aim to depict the position of women and the dominant culture of the society in which the authors reside.

The central question of this study is: to what extent are the stories of Sadiq Hidayet and Anton Chekhov linguistically gendered? The hypotheses for this study are as follows:

1. Hedayat's short story exhibits linguistic sexualization.
2. Chekhov's story also demonstrates linguistic sexualization.

Materials and Methods

The current research study adopts a library-oriented approach, utilizing qualitative content analysis. The primary texts under examination are Sadiq Hidayet's "The Woman Who Lost Her Man" in Persian and Anton Chekhov's "The Lady with the Dog" in Russian. The research utilizes a theoretical framework to examine the pure and algebraic model of sexualization. Drawing upon the principles of feminism, this study aims to extract relevant words and concepts associated with sexualization. Through a meticulous qualitative content analysis, the abundance of these extracted elements are

33 Abstract

assessed. Furthermore, a comparative analysis are conducted to explore the similarities and differences in the perspectives of the two authors involved in this study.

Discussion and Result

Although these two short stories were written 35 years apart and in two different countries, a comprehensive analysis reveals the presence of sexualized phrases and vocabulary in both narratives. However, Chekhov's utilization of sexual language is relatively limited, focusing more on social relations and the portrayal of women in society.

It is as if the Russian language lacks the abundance of sexualized words that exist in Iranian language and culture.

Remarkably, Chekhov's story lacks even a generic sexist term, where one gender is presented as the norm for the generic. This absence is intriguing and suggests a distinct linguistic and cultural context.

By studying these two stories, it becomes evident that Iranian society is patriarchal and misogynistic, while Russian society has afforded women greater freedom despite the gender-based perceptions surrounding them.

Conclusion

In conclusion, the comparison of these two short stories highlights the contrasting attitudes towards sexuality and gender in Iranian and Russian societies. Chekhov's subtle approach to sexual language underscores the societal differences, emphasizing the patriarchal nature of Iranian culture and the relatively more liberated status of women in Russian society.

Chekhov employs a relatively limited amount of sexist vocabulary, consisting of only 40 phrases. Out of these, 12 and 11 phrases respectively describe female characters based on their physical attributes and social relationships. It is worth noting that Chekhov uses significantly less gender-specific language, particularly in an explicit sense, with only three instances. Furthermore, there are no generic or explicitly sexist words present in this story. Initially, the reader is introduced to the female protagonist through her appearance and allure, but as the plot progresses, Chekhov presents a completely neutral perspective that avoids sexualization. This aspect of the story reflects Chekhov's underlying hope and optimism, which is conveyed through the deliberate use of neutral language.

On the other hand, Hedayat employs a significantly higher number of sexualized phrases, totaling at least 87 instances. Out of these, only 37 phrases are related to familial relationships, highlighting the prevalence of linguistic sexualization in his writing. The story "The Woman Who Lost Her Man" encompasses all seven identified categories of sexualization, emphasizing the woman's loss. Despite the abundance of sexualized vocabulary, Hedayat's intention is not to promote misogyny. Instead, he portrays the pain, suffering, and hardships experienced by women in Iranian society during that era. This story is a reflection of Hedayat's empathetic nature, as he strives to depict the women of his homeland in a realistic manner. "The Life of Zarrin Kolah" serves as a poignant narrative, shedding light on the oppression and betrayal inflicted upon innocent women by a patriarchal society.

Bibliography

English

- Gallant, Alan, "Anton Chekhov: the Characterization And Interpretation of A Historical Figure For The Stage" (2006). Electronic Theses and Dissertations, 2004-2019. 774. <https://stars.library.ucf.edu/etd/774>
- Katouzian, Homa. (Ed.). (2007). Sadeq Hedayat: His Work and his Wondrous World (1st ed.). Routledge
- Mayring, Philipp, "Qualitative Content Analysis" (2000). Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research, 1(2), Art. 20, e (pp.159-176) <http://nbnresolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0002204>.

Farsi

- Ahmadi.H, Soltani,Sh, Examination of the components of liberal feminism in the poetry of Simin Behbani.(1393), Gerdehamayi Anjoman Tarvij zaban va adab farsi, No 9, Persian Language and Literature Department, Mazandaran University, 261-242
- Iman.M, Noshadi, M, Qualitative content analysis (1390), Pajouhesh Journal, 3rd year Fall and Winter, No 2, <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=246277>
- Baharlou. M, Sadiq Hedayat's Letters (1374), Tehran, Uja Publication.
- P.Pajouhesh, Women in conflict with gender in educational mystical texts(1400), Scientific Journal of Jostarhay Novin Adabi,No.214. <https://doi.org/10.22067/JLS.2021.71818.1139>.
- Rezvani. R, Qualitative content analysis, Pajouhesh Journal 2nd year, Spring and Summer (1389), No.1
- Siyadati.F, Majedi. H, A critical approach to the genealogy of the sexism of the city in feminist approaches with emphasis on promoting the status of women (1394), Journal of Urban management, 29-48. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=254618>
- Seyedasgari, Ranjbar R, A comparative study of loneliness, alienation, self-knowledge and suffering in the thought of Sadiq Hedayat and Franz Kafka (1394), Gerdehamayi Anjoman Tarvij zaban va adab farsi, No.10, University of Mohaghegh Ardabili, 866-857

35 Abstract

- Sharifimoghadam.A, Abolhasanizadeh.V, Tajarod.S, Sexism in contemporary fiction(1392), Quarterly of western Iranian language and dialect studies, Faculty of Literature, University of Razi Kermanshah, No.1,Summer, 105-127
- Shokravi.Sh, Sehati.A, Examination of the existence of sharing and separation of short stories by Antoine Chekhov and Sadiq Hedayet(1386), Pazhuheshnameh Olume Ensani, 313-330. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=80662>
- Sabouri.A, The analysis of "*The Lady with Her Dog*" , Adabiyate Dastani Journal, No.49, 90-93
- Alizadeh.N, Nazari.T, Character criticism in fictional works of Sadiq Hedayat (1390), Journal of Literature Faculty ,Tabriz university (223) 54, 151-190. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=153304>
- Ghazanfarimoghadam.N, Sharifimoghadam. A, Farashbandi.R , Analysis of the sexism of linguistic elements in Persian literature: a linguistic examination of three stories by Sadiq Hedayet (1392),The first Conference of English Teaching, Literature and Translating, Shiraz.
- Gholamhoseinzade.Gh, Sajavadi.S, Hoseini,S, Feminist review of the novel "*Khale Bazi*" by Belkis Soleimani (1392) Pajouheshhayeh zabane adabi Farsi Convention, No.7, 490-503. <https://www.sid.ir/fa/seminar/ViewPaper.aspx?ID=51530>
- Nasresfahani.M, Fahimi.R, A look at social humor in two works by Anton Chekhov and Sadiq Hidayet (1390), Journal of Linguistic researches, No.2, 85-106. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=140572>

Russian

- Karimi Motahar.J, Ashrafi.F, The study of the theme of women in the works of A.P. Chekhov and M. Jamal-Zadeh(2008), Research journal: foreign languages, No.44,61-73. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=77567>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بررسی میزان جنسیت‌زدگی زبان در دو اثر از صادق هدایت و آنتون چخوف (زنی که مردش را گم کرد- بانو با سگ ملوس)

ساچلی امامی علی بنه سی*

شهرام همت‌زاده**

چکیده

آثار ادبی و مسائل اجتماعی با هم ارتباط تنگاتنگی دارند. چنانچه با بررسی آثار بزرگ ادبی می‌توان به نکات ظریف اجتماعی پی برد. از جمله مسائل مهمی که همواره در طول تاریخ ذهن بشر را به خود مشغول داشته مساله زن و جایگاه او در جوامع مختلف می‌باشد. بر این اساس این مقاله درصدد است تا با مطالعه مضمون جنسیت‌زدگی در دو اثر از صادق هدایت «زنی که مردش را گم کرد» و آنتون چخوف «بانو با سگ ملوس» روابط فکری و ادبی این دو نویسنده را تطبیق و بررسی نماییم. برای این منظور با تحلیل محتوا کیفی از نوع جهت دار، عناصر زبانی جنسیت زده را طبق مفاهیم مدل پاک نهاد جبروتی و پایه‌های ارزشی فمینیسم از متن اصلی هر دو داستان استخراج^۱ دسته‌بندی و کدگذاری کرده و به تفسیر آنها پرداختیم. با توجه به فراوانی واژگان جنسیت زده داستان هدایت از لحاظ زبانی کاملاً جنسیت زده است و او از این ابزار برای به تصویر کشیدن جامعه مردسالار عصر خود به خوبی بهره برده است. این درحالی است که در داستان چخوف واژگان جنسیت زده محدودتری به کار رفته و با نزدیک شدن به پایان داستان از میزان استفاده از واژگان کاسته شده است.

کلیدواژه‌ها: جنسیت‌زدگی، هدایت، چخوف، زن، فمینیسم، مردسالاری.

* کارشناس ارشد ادبیات روسی، دانشگاه تهران، altinay2017@gmail.com، <https://orcid.org/0000-0002-7012-5189>

** استادیار گروه زبان و ادبیات روسی، دانشگاه شهید بهشتی (نویسنده مسئول)، sh_hematzadeh@sbu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۱۶، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۲۵

۱. مقدمه

ادبیات تطبیقی جزو پژوهش‌های ارزشمند ادبی و از مناسب‌ترین راه‌های تحکیم حیات علمی و ادبی و ارتباط جریان‌های فکری و هنری جهان است. مقایسه آثار نویسندگان مختلف زمینه درک و نفوذ عمیق‌تر در ویژگی‌های هنری و عقیدتی آثار ادبی را پیش رو می‌نهد (۱۳۸۰ کریمی مطهر). مساله زن همواره مورد توجه نویسندگان و هنرمندان جهان بوده است و در دوران مختلف حیات بشر، مسایلی که با این موضوع مرتبط بودند با دیدگاه‌های متفاوت توسط شاعران و نویسندگان مختلف مورد بررسی قرار گرفته است (۱۳۸۷ کریمی مطهر و اشرفی). از طرفی زبان به عنوان نهادی اجتماعی متأثر از عوامل اجتماعی مختلف چون سن، مذهب، طبقه اجتماعی، و نیز عامل جنسیت است. عامل جنسیت گاهی بر زبان و نحوه استفاده از زبان تأثیر گذاشته و سبب ارتقاع ارزش یکی از گروه‌های جنس و تحقیر ناعادلانه دیگری میشود. از سویی "جنسیت زدگی" تفکر پست فرهنگ-محور و در جوامع مختلف متفاوت انگاشت میشود (۱۳۹۲، غضنفری مقدم؛ شریفی مقدم و فراشبندی). ادبیات زبان‌گویای جامعه است و مهمترین روش برای آشنایی با افکار و اندیشه‌های یک ملت، مطالعه در ادبیات آن ملت است. گاهی مطالعات بین‌رشته‌ای به عنوان یک شیوه باارزش و ایده‌آل به منظور انسجام مفاهیم در چارچوب مشترک مورد استفاده قرار می‌گیرد. در واقع مساله «زن» به قدری وسیع و پیچیده است که پرداختن به آن به وسیله یک رشته ناکافی خواهد بود و مسائل آن جز از طریق مطالعات میان‌رشته‌ای (در اینجا ادبیات به عنوان رشته میزبان و مطالعات زنان و فمینیسم به عنوان رشته میهمان) قابل بحث و بررسی نیست. مساله زن همواره مورد توجه نویسندگان جهان بوده است و از طرفی زبان به عنوان نهادی اجتماعی متأثر از عواملی من جمله عامل جنسیت است که نحوه استفاده از آن میتواند به بیان جایگاه اجتماعی گروه هدف کمک کند. مساله پژوهش پیش رو شناخت جایگاه زن در دو اثر از نویسندگانی از ملیتهای مختلف است تا با توجه به میزان جنسیت زدگی زبان، جایگاه زن و فرهنگ غالب جامعه ای که نویسنده در آن زندگی می‌کند به تصویر کشیده شود.

۱.۱ فرضیه‌های پژوهش

سوال این پژوهش بدین گونه مطرح می‌شود:

داستان صادق هدایت و آنتون چخوف تا چه میزان از نظر نظر زبانی جنسیت زده هستند؟

فرضیه های این تحقیق بدین شرح است.

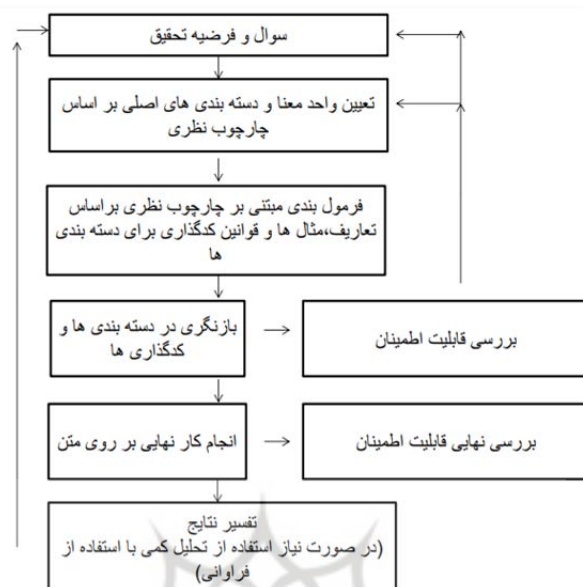
۱- داستان صادق هدایت از نظر زبانی جنسیت زده است.

۲- داستان آنتوان چخوف از نظر زبانی جنسیت زده است.

۲.۱ روش تحقیق

روش مطالعه پژوهش حاضر، کتابخانه ای و با رویکرد تحلیل محتوای کیفی از نوع جهت دار می باشد. ابتدا متن اصلی داستان «زنی که مردش را گم کرد» از صادق هدایت به فارسی و «بانو با سگ ملوس» به روسی مورد مطالعه قرار خواهد گرفت و سپس با استفاده از چارچوب نظری تحقیق که مدل جنسیت زدگی پاک نهاد جبروتی است و با توجه به روش های ارزشی فمینیسم 'کلمات و مفاهیم جنسیت زده استخراج و با توجه به فراوانی آنها و با شیوه تحلیل محتوا کیفی میزان جنسیت زدگی بررسی خواهد شد. در ادامه با توجه به نتایج حاصل از تحلیل محتوا کیفی فرضیه های تحقیق اثبات و یا رد می شوند و دیدگاه این دو نویسنده 'شباهتها و تفاوت های آنها مورد مقایسه قرار خواهد گرفت.

در تحلیل محتوا کیفی در ابتدا باید موضوع مورد مطالعه به دقت مشخص و معین گردد. در مرحله بعد، اثر یا آثاری که موضوع بحث می باشد، باید بارها مورد مطالعه قرار گیرد. در تحلیل محتوا کیفی لازم است چارچوب نظری با توجه به اهداف تحقیق شناسایی شود و فرضیه ها مورد آزمون قرار گیرد. کار اصلی در تحلیل محتوا کیفی دسته بندی مفاهیم اصلی بر اساس چارچوب نظری 'ارائه عبارات و تعاریف واضح 'ارائه مثال 'کد گذاری بر اساس شرایط متن و مفاهیم. (میرینگ ۲۰۰، ص ۱۶۰)

مدل مرحله ای کاربرد مقوله قیاسی میرینگ در تحلیل محتوا کیفی (۲۰۰۰)

۳.۱ پیشینه پژوهش

مطالعه در پیشینه پژوهش حاصل نشان می دهد که در حیطه جنسیت زدگی زبان در ادبیات، بیشتر پژوهش های موجود در ارتباط با بررسی زبان زنانه و جنسیت در داستان های ایرانی و یا خارجی به تنهایی است. از آن جمله می توان به مقاله «تحلیل بازنمای فرهنگ جنسیتی در رمان نویسندگان زن ایران طی سه دهه» (کریمی، ستاری، حسنی، ۱۴۰۰) و یا «بررسی زبان زنانه و مردانه در داستان های ابراهیم گلستان و منیر روانی پور از منظر جنسیت و رویکرد اخلاق» (وخشوری، ناصری، حسن زاده، ۱۳۹۸) اشاره نمود که در آن ها بیشتر به جایگاه زن و هویت یابی آنها پرداخته شده است. در مقاله ای با عنوان «بازنمای جنسیت در رمان کلیدر» (پاک نیا، صادقی پویا، ۱۳۹۷) یافته تحقیق حکایت از آن دارد که رمان کلیدر در رویارویی با زنان رویکردی دوگانه دارد، طوری که گاه زنان تحقیر می شوند و گاه به عنوان شخصیت هایی نیرومند به خواننده معرفی می شوند. از میان آثاری که نویسندگان خارجی را در زمینه جنسیت زدگی مورد بررسی قرار داده اند می توان به «زندگی روزمره و روابط اجتماعی زن و مرد در زن یخ زده اثر آنی ارنو» (عویط کارول، ۱۴۰۰) اشاره کرد که نویسنده فرانسوی به نابرابری اجتماعی و جامعه مرد سالار اشاره می کند. در مقاله ای دیگر با عنوان «تحلیل نحوه بازنمای

کلیشه های جنسیتی» (حاجی زاده، شیدایی، حسینی، ۱۳۹۷) نویسندگان با بررسی داستان «زوجہ احمد» اثر نویسنده مصری احسان عبدالقدوس، داستان را پاسخی به نظریات افراط گونه مکتب فمینیسم می دانند. می توان گفت پژوهش پیش رویکردی نوآورانه به موضوع جنسیت زدگی دارد زیرا همانطور که پیشتر اشاره شد مقاله های فراوانی در این زمینه در ادبیات نگاشته شده اما در هیچ کدام از این آثار مقایسه تطبیقی یک اثر ایرانی (در این مقاله داستان کوتاهی از صادق هدایت) و خارجی (داستان کوتاهی از آنتون چخوف) صورت نگرفته است. با این رویکرد علاوه بر مقایسه تطبیقی دو اثر، تاثیر ویژگی های فرهنگی و باور جوامع مختلف بر مفهوم جنسیت زدگی به تصویر کشیده می شود.

نگاهی اجمالی بر جهان بینی دو نویسنده:

پدیده عمده اجتماعی در داستان های هدایت علاوه بر جهل و خرافات پدیده مردسالاری یا پدرسالاری است. این پدیده اجتماعی منجر به این می شود که شخصیت های داستانی تبدیل به تیپ شوند. در حقیقت شخصیت ها از فردیت دورند و در عین حال احساس امنیت نمی کنند. (علی زاده و نظری انامق، ۱۳۹۰)

شخصیت های چخوف انسان هایی هستند در فضاهای تنگ شهری و روابط ناسالم که با ظهور بروژوازی به شخصیت هایی بی تکلف و سرگردان تبدیل شده اند. (نصراصفهانی فهمی ۱۳۹۰) چخوف با درک زمانه خود احساس می کند که حق ندارد زخم هایش را نشان دهد و یا سر تسلیم فرود آورد اما داستان های هدایت سرشار از ناامیدی است. هدایت بخشی از کار خود را بر شناخت و درک عمیق انسان از درد و رنجی که با زندگی هر انسانی به دنیا می آید قرار داده است. دنیایی که از دید او آکنده از مکر و فریب است و انسان را دچار رنج و اندوه می کند. هدایت با خلق فضاهای رازآمیز و دردآلود گویی در تلاش برای زایل کردن امید و اراده انسان هاست. (رنجبر سیدعسگری ۱۳۹۴)

در مورد هدایت، تعقیب خط فکری و مسیر اندیشه داستان هایش، قدری دشوار به نظر میرسد. پیچیدگی هایی در خطوط فکری او وجود دارد که درک آن، به تحلیلهای روانشناختی عمیق نیازمند است. در مورد چخوف، مسأله مختصری ساده تر است، شاید به این دلیل که داستانهای چخوف، تماماً روی یک خط فکری سیر میکنند و در واقع برگرفته شده از یک اندیشه تراش خورده و به سامان رسیده هستند. (شکوری صحتی ۱۳۸۶)

صادق هدایت (۱۲۸۱-۱۳۳۰ ه.ش) «داستان زنی که مردش را گم کرد»

شخصیت محوری داستان دختری چهارده ساله است به نام «زرین کلاه» که در شرایط دشوار طبقاتی، فقر معیشتی، باورهای خرافی و غلبه نظام مردسالار در روستایی به همراه مادر و دو خواهر خویش زندگی می‌کند و در تاکستانی کار می‌کند. در آن جا با مرد جوانی از اهالی روستایی در مازندران به نام «گل ببو» آشنا می‌شود. بر خلاف رضایت مادرش با گل ببو ازدواج کرده و به تهران مهاجرت می‌کند و در آنجا صاحب فرزند پسری می‌شود. گل ببو پس از مدتی بیکار و معتاد می‌شود، اخلاقش به کلی تغییر می‌کند و زرین کلاه را با همان شلاقی که به الاغ‌هایش می‌زند، به باد کتک می‌گیرد. اما زرین کلاه از این شلاق‌ها نه تنها ناراحت نمی‌شود بلکه لذت هم می‌برد! خودش را کوچک و ناتوان در برابر گل ببو حس می‌کند و هر چه بیشتر شلاق می‌خورد علاقه اش به گل ببو بیشتر می‌شود. چندی بعد گل ببو او را تنها می‌گذارد. زرین کلاه بعد از جستجوی فراوان متوجه می‌شود که گل ببو به مازندران به روستای پدری اش رفته است. زرین کلاه به همراه پسرش راهی مازندران می‌شود ولی وقتی به در خانه گل ببو می‌رسد مادر گل ببو او را از در خانه می‌راند و گل ببو هم طوری وانمود می‌کند که انگار اصلاً زرین کلاه را نمی‌شناسد. در این هنگام ناگهان زن دوم گل ببو که او هم نشانه شلاق گل ببو را در بدنش دارد جلوی در نمایان می‌شود و زرین کلاه به او حسادت می‌کند. زرین کلاه مجبور به ترک آنجا می‌شود. بچه اش را که همچون باری بر دوشش سنگینی می‌کند جلوی در خانه ای می‌گذارد و تک و تنها راهی می‌شود. در راه مردی را می‌بیند که بسیار شبیه گل ببوست و شلاقی در دست دارد. سوار الاغ مرد شده و با او به راه می‌افتد. در مسیری که نمی‌داند به کجا ختم می‌شود!

آنتوان پاولوویچ چخوف (۱۸۶۰-۱۹۰۴ میلادی) «بانو و سگ ملوس»

مردی چهل ساله به نام دیمتری گوروف مجذوب زنی جوان به نام آنا سرگیونا می‌شود که ازدواج کرده است و با سگ کوچکش برای تعطیلات به یالتا آمده است. گوروف از همسر زیرک و باهوش خود بیزار است و در نتیجه روابط عاشقانه زیادی با زنهای دیگر دارد. گوروف در یک رستوران با آنا آشنا می‌شود و شیفته سادگی او می‌شود. آنا به نارضایتی خود از همسرش اعتراف می‌کند و او را شخصی نوکرماب می‌داند. پس از قرار ملاقات عاشقانه آنا و گوروف در هتل، آنا از اینکه با گوروف رابطه شده است، مضطرب است و احساس گناه و ناپاکی می‌کند اما همچنان به رابطه خود با او ادامه می‌دهد. آنا یالتا را با دریافت نامه ای از شوهرش که خواستار بازگشت سریع او است ترک می‌کند و همه چیز ناگهان به پایان می‌رسد.

گروغ نیز به مسکو باز می‌گردد و به زندگی روزانه خود ادامه می‌دهد و اینطور فکر می‌کند که مانند روابط دیگرش رابطه با آنا نیز پایان یافته. با این حال، این اتفاق نمی‌افتد و گویا گروغ به راستی عاشق شده است و تصمیم می‌گیرد که به زودی آنا را ملاقات کند و با قطار به شهر او می‌رود. در شهر به امید دیدن آنا به تئاتر می‌رود و او را میان تماشاچیان می‌بیند که با شوهرش در حال تماشای نمایش هستند. هنگامی که شوهر آنا برای سیگار کشیدن خارج می‌شود گروغ به آنا نزدیک می‌شود و به عشق خود به او اعتراف می‌کند. زن جوان به گروغ می‌گوید که دلش برای او تنگ شده است و به او قول می‌دهد خودش به دیدار گروغ در مسکو برود. داستان با توصیف سفر آنا به مسکو فشار غیرقابل تحملی که در زندگی با این دروغ احساس می‌کند و گروغ که می‌داند تا رهایی از رابطه پنهان و زندگی آشکارا با هم راه درازی در پیش دارند، به پایان می‌رسد.

۲. مبانی نظری

۱.۲ جنسیت‌زدگی

جنسیت‌زدگی تفکری است فرهنگ‌محور است و این ایدئولوژی‌های موجود در جامعه نهایتاً افکار نویسندگان را عمداً یا سهواً تحت تأثیر قرار می‌دهد. (۱۳۹۲، غضنفری مقدم؛ شریفی مقدم و فراشبندی) و ترلینگ و براگین (۱۹۸۱) معتقدند که یک عبارت زمانی جنسیت‌زده تلقی می‌شود که کاربرد آن نوعی تمایز نابرابر یا غیرمنصفانه را میان دو گروه جنسیت پدید آورد. در این تعریف 'زبان عاملی تعریف می‌شود که می‌تواند شرایط و محدودیت‌هایی را برای فرهنگ حاکم بر اجتماع ایجاد کند. کینگ (۱۹۹۱) نیز معتقد است جنسیت‌زدگی زمانی اتفاق می‌افتد که از شیوه‌های کلامی متفاوتی برای اشاره 'ارجاع و ارتباط با گروه‌های مختلف استفاده شود. این تفاوت‌ها نشانه مقبولیت کمتر برای یک گروه بوده و اینکه پایه و اساس این تفاوت‌ها عامل جنسیت است. (شریفی مقدم، اَبولحسنی زاده 'تجد' ۱۳۹۲).

۲.۲ فمینیسم

واژه فمینیسم از نوآوری‌های قرن بیستم در دهه ۱۹۶۰ بوده که با دو اعتقاد اساسی در ارتباط است. اول آن که زنان به دلیل جنسیتشان دچار محرومیت هستند و دوم این که این محرومیت باید از میان برود (سیاداتی و ماجدی '۱۳۹۴، ص ۴).

در یک جمع بندی کلی می توان اهداف فمنیستها را این گونه شمرد: (احمدی و سلطانی^{۱۳۹۳}، ص ۲۴۶) و (کرامتی و دیگران^{۱۳۹۰}، ص ۲۳۶)

۱. رفع تضییق و فرودستی از زنان با تاکید بر جوهره مشترک انسانی و نفی جنسیت
۲. ایجاد حس معنا، ارزشمندی و عزت نفس در زنان با از بین بردن حس شیئیت (زیرا زنان تا زمانی که توسط مردان به شی و دیگری تبدیل می شوند هرگز احساس عزت نخواهند کرد)
۳. آزادی خواهی و خودمختاری برای زنان که طی آن هر زنی بتواند مناسبترین سبک زندگی را برگزیند.

۴. راهیابی زنان به عرصه های عمومی و حصول برابری با مردان در سپهر عمومی.
۵. برابری و همسانی زنان و مردان در حقوق سیاسی، اجتماعی و آموزش و پرورش و ...
۶. اصلاح ساختارهای اجتماعی، سیاسی، قانونی و فرهنگی با رویکردی محافظه کارانه و مصالحه جویانه به نحوی که دربرگیرنده مصالح و منافع زنان در جامعه باشد.

۳.۲ چارچوب نظری

به منظور تفکیک عناصر جنسیت زده در حوزه واژگان، نویسنده این مقاله با بررسی و مطالعه مبانی ارزش شناسی فمینیسم و مدل پاک نهادجبروتی و با توجه به همپوشانی های موجود هفت مقوله را به شرح زیر مورد بررسی قرار می دهد:

۱. جنسیت زدگی به عنوان دلالت صریح و یا ضمنی: واژگانی هستند که در معنای ارجاعی مستقیماً بر جنسیت زن دلالت دارد و حاوی بار منفی است. همانند «از زن کمتر» و یا اینکه به شکل غیر مستقیم به جنس زن مربوط می باشند همانند لاک، چادر، رژ لب و...گاهی این گونه اشاره در لایه های زیرین معنایی صورت میگیرد که به آن دلالت ضمنی می گویند.

۲. اسامی عام: هنگامیکه یکی از جنسیت ها، خود را به عنوان هنجاری برای عام معرفی می کند. مانند «جوانمردی» قول مردانه، زن و بچه مردم»

۳. نشان داری: دسته ای از کلمات دارای نشان مثبت معنایی در اشاره به جنس مرد و نشان منفی معنایی در اشاره به جنس زن دارد. در این قبیل داده ها معادل واژه با بار معنایی

بررسی میزان جنسیت‌زدگی زبان ... (ساجلی امامی علی بنه سی و شهرام همت‌زاده) ۴۵

مشابه برای جنس مقابل وجود ندارد؛ عجزه در مقابل عجزکه وجود ندارد و لفظی است که صرفاً برای جنس مؤنث به کار می‌رود و یا کلمه «عذب»

۴. روابط خویشاوندی: عناوینی که برای پیوندهای خویشاوندی و خونی به کار می‌روند و بیانگر توزیع نابرابر قدرت و اعمال ناعادلانه یک گروه در خویشاوندان مؤنث مشخص است. مانند: آنکه را دختر است جای پسر/ گرچه شاه است هست بداختر

۵. صفات منفی: این کلمات اگرچه بار منفی را مستقیماً برای گروه زنان به همراه ندارند اما کاربردشان در متن با همین هدف صورت می‌گیرد. مانند «ناقص العقل» حسود و ... (شریفی مقدم، ابولحسنی زاده، تجرد. ۱۳۹۲. ص ۱۱۰)

۶. روابط اجتماعی: در داده‌های این مجموعه توزیع نابرابر قدرت و حقوق مدنی در دو گروه جنس و فرودستی زنان بدون توجه به جوهره مشترک انسانی مشخص است. مانند: تو این شهر تا بخوایی دختر فراوونه- زن و چه به این کارا...

۷. حس شیئیت: واژگانی که در آنها ارزش یک انسان تنها براساس ظاهر و یا جذابیت جنسی است و جنس مؤنث واقعیت وجود خود را در حالت شخص خویش می‌جوید. در تفسیر اینگونه کلمات می‌توان گفت که زن چیزی بیش از بدن نیست و موجودی «در خود» است نه «برای خود». کلماتی مانند: صورت کشیده، زلف‌های پریشان...

۳. بحث و بررسی

در مورد داستان هدایت مساله نام‌ها نیز قابل توجه است زیرا زرین کلاه (نام شخصیت زن داستان) اسمی مردانه را یدک می‌کشد. هدف هدایت از این نامگذاری را می‌توان تاکید بر این واقعیت دانست که تمام هستی این زن با مرد واقعیت پیدا می‌کند. گل‌بو (نام شخصیت مرد داستان) را هم می‌توان تا حدودی نامی زنانه در نظر گرفت (گل‌بو). از سوی دیگر هر دو شخصیت داستان چخوف‌آنا و دیمتری تام‌های اصیل مردانه و زنانه هستند که با جنسیت شخصیت‌های داستان تطابق دارند.

با بررسی توصیفات راوی هر دو داستان (دانای کل) و گفتگوی میان شخصیت‌ها می‌زانی از جنسیت‌زدگی در هر دو اثر نمایان است. گویی زنان هر جایگاه اجتماعی که داشته باشند در نهایت در تقابل با مردان از جایگاه فروتری برخوردارند.

در همان سطور اول راوی داستان هدایت به توصیف شخصیت زن داستان با این جملات می‌پردازد:

- گوشه چادر سیاهش را به دندان گرفته بودیک بچه دوساله در بغلش و دست دیگرش یک دستمال بسته سفید بود. (دلالت صریح)

این نخستین توصیف راوی از زرین کلاه سرنخ‌های اولیه را از او به دست می‌دهد. یک زن چادری به همراه بچه که می‌تواند اشاره‌های به فرهنگ سنتی جامعه‌ای که زن در آن زندگی میکند باشد. به دندان گرفتن چادر و نحوه سرکردن آن می‌تواند دلالتی بر طبقه اجتماعی پایین زرین کلاه باشد. در واقع کلمه چادر نمونه‌ای از یک کلمه جنسیت زده با دلالت صریح است که برای نمایش جنس زن مورد استفاده قرار گرفته است.

از سوی دیگر در داستان چخوف^۱ نخستین توصیف راوی از آنا اینگونه است:

- он видел, как по набережной прошла молодая дама, невысокого роста блондинка, в берете; за нею бежал белый шпиль.

او زن جوان نه چندان بلندقامتی را دید با گیسوان بور و کلاه بره به سر که از خیابان ساحلی می‌گذشت و سگ سفید اشپیتز (نژاد سگ) به دنبالش می‌دوید. (حس شیئیت)

- Ее выражение, походка, платье, прическа говорили ему, что она из порядочного общества, замужем

حالت و طرز راه رفتنش، لباس‌ها و مدل گیسوانش^۲ برای گویای این بود که ازدواج کرده و از طبقه اجتماعی شرافتمندی است. (حس شیئیت)

بر خلاف زرین کلاه بچه بغل^۳ در اینجا سگ سفید کوچکی به دنبال آنا می‌دود و توصیف ظاهر زن به گونه‌ای است که گرچه جنسیت زدگی از نوع حس شیئیت را نشان می‌دهد اما فرهنگ سنتی جامعه زرین کلاه جایی در آن ندارد.

گرچه خواننده داستان هدایت نیز با ویژگی‌های ظاهری زرین کلاه آشنا می‌شود اما این توصیف بعدها و پس از شناختن ویژگی‌های روحی و شخصیتی او بر ما آشکار می‌شود و گویی برای هدایت از اهمیت کمتری برخوردار است.

- چشمهای او درشت، سیاه، ابروهای قیطانی باریک، بینی کوچک، لبهای برجسته گوشه‌تالو و گونه‌های تورفته داشت. پوست صورتش تازه، گندمگون و ورزیده بود. (حس شیئیت)

بررسی میزان جنسیت‌زدگی زبان ... (ساجلی امامی علی بنه سی و شهرام همت‌زاده) ۴۷

- چون خودش را خوشگل و قابل دوست داشتن دید. مژه‌های بلند، لب‌خند دلربا، صورت بچگانه ساده و خطی که گوشه لب‌هایش میافتاد متناسب بود. سرخی تند روی گونه‌ها، پوست گندمگون چهره‌اش را بهتر جلوه میداد و سرخی تر و براق لب‌ها که به رنگ انگور شاهانی بود، و دهن گرم او، بخصوص چشم‌ها، آن نگاه گیرنده که مادر مهربانو همیشه به او میگفت: «چشم‌هایت سگ دارد». همه اینها او را از بسیاری دختران جوان دیگر ممتاز میکرد. (حس شیئی)

در اولین گفتگوی بین شخصیت‌های داستان هدایت، آژان خطاب به شوفر می‌گوید:

- این زن می‌خواسته برود مازندران، او را به شهر برسانید ثواب دارد. (روابط اجتماعی)

هدایت با یک عبارت ساده روابط اجتماعی دوران خود را به تصویر می‌کشد که در آن زن به عنوان یک موجود ضعیف در اجتماع نیازمند کمک مردان است و گویی میخواهد به نوعی حس ترحم جامعه نسبت به زن را به تصویر بکشد.

از سوی دیگر در داستان بانو و سگ ملوس در ابتدای داستان گرووف با خود می‌اندیشد:

- «Если она здесь без мужа и без знакомых, – соображал Гуров, – то было бы не лишнее познакомиться с ней».

«اگر بدون شوهر و بدون هیچ آشنایی اینجاست، آشنایی با او بی‌حاصل نخواهد بود.» (روابط خویشاوندی)

نگاه گرووف نیز به زن نگاهی کاملاً ضدفمینیستی از نوع روابط خویشاوندی است. گرووف می‌پندارد اگر زنی همسر یا آشنایی ندارد پس می‌شود با او ارتباط برقرار کرد و در واقع گویی در روابط خویشاوندی مرد مالک زن است.

شخصیت‌های اصلی زن در داستان ایرانی و روسی از دو طبقه اجتماعی متفاوت هستند. آنا زنی شهری است که پیانو می‌نوازد

- Слышал игру на рояли ... Должно быть Анна Сергеевна играла.

صدای پیانو به گوشش رسید... حتماً آنا سرگی یونا بو که پیانو می‌نواخت.

و زرین کلاه دختری روستایی که در تاجکستان کار می‌کند. از سویی هدایت به خوبی با استفاده از یک واژه برای جنس مذکر «مرد» و دو واژه متفاوت برای جنس مونث «زن و دختر» جنسیت‌زدگی جامعه ایرانی را به تصویر می‌کشد.

- هر روز دسته جمعی زن و مرد و دخترها در موسستان انگور می‌چیدند (اسامی عام)

با بررسی دلایل ازدواج زرین کلاه و آنا این دو نویسنده در تلاش برای نشان دادن جامعه دوران خود هستند. توجه به این نکته خالی از لطف نیست که در زبان فارسی کلمات به کار رفته برای واژه ازدواج کلماتی جنسیت زده از نوع دلالت صریح هست مانند زن کسی شدن، زن گرفتن و به عقد مردی درآمدن (در زبان فارسی مرد کسی شدن و مرد گرفتن و به عقد زنی درآمدن وجود ندارد) اما در زبان روسی معادل برای هر دو جنس وجود دارد: فعل *жениться* که دلالت به ازدواج مردان دارد در مقابل فعل *выходить замуж* که برای ازدواج زنان به کار می‌رود. بنابراین در ترجمه این دو واژه از عبارت «ازدواج کردن» استفاده شد.

- آیا زرین کلاه می‌توانست چنین امیدی به خودش بدهد که زن گل بیو بشود، در صورتیکه دو خواهر از خودش بزرگتر داشت که هنوز شوهر نکرده بودند؟ (دلالت صریح)

- آخوند ده سید معصوم را آوردند و زرین کلاه را برای گل بیو عقد کرد. (دلالت صریح)

- دو سال می‌گذشت که زرین کلاه زن گل بیو شده بود. (دلالت صریح)

- его жинили рано.

او زود ازدواج کرد.

- она из порядочного общества, замужем.

او از طبقه اجتماعی شریفی بود و ازدواج کرده بود.

در داستان بانو و سگ ملوس، آنا در ۲۰ سالگی و تنها از روی حس کنجکاوی ازدواج کرده است.

- Мне, когда я вышла за него, было двадцать лет, меня томило любопытство, мне хотелось чего-нибудь получше; ведь есть же, – говорила я себе, – другая жизнь. Хотелось пожить!

بیست ساله بودم که ازدواج کردم، حس کنجکاوی آزارم می‌داد، به دنبال چیز بهتری بودم و با خود می‌گفتم قطعاً جور دیگری از زندگی هم هست. می‌خواستم زندگی کنم.

اما زرین کلاه در ۱۴ سالگی و برای فرار از خانه، از نفرین‌های مادر و رفتار خواهرانش در یک نگاه عاشق گل بیو می‌شود و ازدواج می‌کند. در تمامی این توصیفات هدایت برای بیان جامعه فرودست عصر خود از زبانی جنسیت زده به نحوی استادانه بهره می‌برد.

بررسی میزان جنسیت‌زدگی زبان ... (ساجلی امامی علی بنه سی و شهرام همت‌زاده) ۴۹

- مادرش میگفت: «الاهی روی تخته مرده شور خونه بیفتی، ورپیری، عروسیت عزا بشود، الاهی دختر جز جگر بزنی، حسرت بدلت بماند، جوانمرگ بشوی، با این شوهر لریپا پتی که پیدا کرده ای!» (نشان داری/ صفات منفی)

- خواهرانش که از او بزرگتر بودند با او همچشمی میکردند و اسرار خودشان را از او میپوشیدند. (صفات منفی)

- با خودش نیت کرد که اگر به مقصودش برسد و زن گل ببو بشود همانطوریکه خودش از زندان خانه پدری آزاد می شود یک کبوتر بخرد و آزاد بکند. (دلالت صریح/ اسامی عام)

- و یک شمع هم شب جمعه در امامزاده آغا بیبی سکینه روشن بکند. چون ستاره دختر نایب عبدالله میر آب هم همین نذر را کرده بود و شوهر کرد. (دلالت صریح)

چخوف راجع به زندگی قبل از ازدواج آنا اطلاعاتی در اختیار خوانندگان قرار نمی دهد. بلکه در قالب چند جمله و با دلالت ضمنی شخصیت آنا را نشان می دهد. چخوف بر خلاف هدایت هیچ تلاشی برای تفسیر پیام‌هایش به خواننده نمی کند. گویی همیشه به تیزهوشی و گیرایی مخاطبانش ایمان داشته است. با خواندن همان چند جمله خواننده آنا را به خوبی می شناسد. انسانی ناآگاه که درکی نسبت به جهان پیرامون خود ندارد.

- Она никак не могла объяснить, где служит ее муж – в губернском правлении или в губернской земской управе, и это ей самой было смешно.

در مورد محل کار شوهرش هیچ توضیحی نمی توانست بدهد اینکه آیا در استانداری کار میکند یا انجمن شهرداری و این موضوع برای خودش هم خنده دار بود. (دلالت ضمنی)

- Она много говорила, и вопросы у нее были отрывисты, и она сама тотчас же забывала, о чем спрашивала.

خیلی حرف می زد' سوالات ناگهانی می پرسید و خودش هم بلافاصله سوالاتش را فراموش می کرد. (دلالت ضمنی)

اما هدایت یک بخش کامل از داستانش را به توصیف دوران کودکی زرین کلاه اختصاص داده است تا تصور روشنی از جامعه زن ستیز ایران ارائه کرده باشد و خواننده بتواند دلیل عشق عجیب زرین کلاه را درک کند.

- پیش از اینکه بدنیا بیاید پدرش مرد و مادرش پیوسته باو سرزنش میکرد که تو سر پدرت را خورده ای. (نشان داری)

- در اینوقت تمام بدبختیهای دورهٔ زندگیش جلو او مجسم شد فحشهایی که شنیده بود، کتکهایی که خورده بود از همانوقت که بچهٔ کوچک بود مادرش یک مشت بسر او میزد و یک تکه نان به دستش میداد و پشت در خانه شان مینشاند و او با بچه های کچل و چشم دردی بازی میکرد. (روابط اجتماعی)

چخوف در بیان رابطه آنا و همسرش زبانی جنسیت زده ندارد و این آنا است که همسرش را نوکر مآب می پندارد. همچنین زبان داستان در بیان رابطه آنا و گوروف تنها معطوف به یک نوع جنسیت زدگی است که همان حس شیئیت است.

- Вспомнил он ее тонкую, слабую шею, красивые серые глаза. «Что-то в ней есть жалкое все-таки», – подумал он.

به یاد گردن ظریف و باریک و چشمان خاکستری او افتاد و اندیشید: «با این همه چیزی تأثرآمیز در وجود اوست.» (حس شیئیت)

- Если б вы знали, с какой очаровательной женщиной я познакомился в Ялте!

اگر می دانستید با چه زن جذاب و دلربایی در یالتا آشنا شدم. (حس شیئیت)

- Закрывши глаза, он видел ее, как живую, и она казалась красивее, моложе, нежнее, чем была.

پلکهایش را که برهم می گذاشت او را می دید گویی که به راستی آنجا باشد زیباتر، جوانتر و ظریفتر از آنچه که در واقعیت بود. (حس شیئیت)

- Анна Сергеевна, одетая в его любимое серое платье, утомленная дорогой и ожиданием, поджидала его со вчерашнего вечера.

آنا سرگیونا خسته از سفر و انتظار درحالیکه لباس طوسی مورد علاقه گوروف را به تن کرده بود از دیروز عصر انتظار او را می کشید. (حس شیئیت)

از سوی دیگر هدایت به هنگام توصیف رابطه گل بیو و زرین کلاه از مجموعه ای از واژگان جنسیت زده بهره میگیرد تا زشتی های جامعه مردسالار دوران خود را به تصویر بکشد. از آن جمله توزیع ناعادلانه قدرت و وظایف و همچنین وابستگی مالی زن به مرد :

- یک ماه است مرا بی خرجی انداخته و رفته (روابط خویشاوندی)

- گل بیو روزها میرفت سر کار، زرین کلاه جاروب میزد، وصله میکرد و به کارهای خانه رسیدگی میکرد. (روابط خویشاوندی)

بررسی میزان جنسیت‌زدگی زبان ... (ساجلی امامی علی بنه سی و شهرام همت‌زاده) ۵۱

- هر شب در قهوه خانه رضا سیبیلو با کل غلام وافور میکشید ، خرجی بزنش نمیداد (روابط خویشاوندی)
- مثلاً میگفت : چرا گوشه چادر نمازت سوخته ، یا سماور را دیر آتش کردی و یا پریشب آبگوشت را زیاد شور کرده بودی ، (دالت صریح / روابط خویشاوندی)
- بعد گل ببو میگفت : «زنیکه امشب چی داریم ؟» زرین کلاه با ناز و کرشمه بلند میشد میرفت دیزی را می‌آورد . (دالت صریح 'دالت ضمنی)
- تا اینکه سال بعد پنج تومان خرجی به زرین کلاه داد و گفت که برای بیست روز می روم کار و برمی گردم (روابط خویشاوندی)
- هدایت بارها آزار و اذیت جسمانی زرین کلاه و ضعف در مقابل گل ببو را به تصویر میکشد. آنچه که خواننده را بیشتر در بهت فرو میبرد رضایت زرین کلاه از این ماجراست. زرین کلاه به خشونت شوهرش تن در میدهد زیرا که سالیان سال با این خشونت خو گرفته و با آن بزرگ شده است.
- زرین کلاه میدانست که برعکس گل ببو او را تهدید خواهد کرد و بعد هم شلاق ، همان شلاق کدائی که الاغها را با آن میزد بجان او می کشید . اما زرین کلاه برای همین میرفت ، همین شلاق را آرزو میکرد و شاید اصلاً میرفت که از دست گل ببو شلاق بخورد. (روابط خویشاوندی)
- برعکس مثل یک وسواس و یا ناخوشی تا وارد خانه میشد شلاق را می کشید به جان زرین کلاه و او را خوب شلاقی میکرد. (روابط خویشاوندی)
- بعد گل ببو یک لگد به زرین کلاه میزد و شلاق را در طاقچه می انداخت . ولی ناله ، زنجموره و گریه یک نواخت و عمدی زرین کلاه ساعتها ادامه داشت . (روابط خویشاوندی)
- و هر چه بیشتر شلاق می‌خورد علاقه‌اش به گل ببو بیشتر می شد . میخواست دستهای محکم ورزیده او را ببوسد . (روابط خویشاوندی)
- بسیاری از منتقدان زرین کلاه را مبتلا به بیماری آزار طلبی و مازوخیسم می دانند. این درحالیست که گل ببو به دلیل دوران کودکی خود 'نداشتن پدر و عدم توجه مادر' نیاز به یک حامی و پشتیبان دارد و برای او گل ببو با هیکل درشتش حکم یک ناجی را دارد و تجسم جهانی جدید است.

- «بازوهای قوی او که لنگه بارهای ده دوازه منی را مثل پرکاه برمیداشت و روی الاغ می‌گذاشت، موهای پاشنه نخواب بور، گردن کلفت سرخ، ابروهای پرپشت بهم پیوسته، ریش پرپشت بهم پیچیده، حالا او پی برده بود که دنیای دیگری ورای دنیای محدودی که او تصور مینمود وجود دارد.»

- خودش میدانست که جلو گل ببو یک کلمه هم نمیتوانست حرف بزند زبانش بیحس میشد و همه قوایش از او سلب میشد. (روابط خویشاوندی)

- در گل ببو قوه مخصوصی بود که همه فکر، اراده و قوای او را خنثی میکرد و او تابع محض گل ببو میشد. (روابط خویشاوندی)

- بوی گل ببو که بوی سر طویله را می داد، و حرکات خشن و زمخت او و مخصوصاً کتک زدنش را از همه بیشتر دوست داشت آیا ممکن بود شوهری بهتر از او پیدا بکند؟ (روابط خویشاوندی)

اما دیدگاه دو نویسنده در مورد مساله خیانت باوجود شباهت های موجود از جمله جنسیت زدگی^۱ به دلیل تفاوت فرهنگی جامعه دو نویسنده^۲ متفاوت از هم است که در ادامه به آن می پردازیم.

در اشاره به خیانت های مدام گوروف به همسرش توصیف همسر او و نگرش گوروف به زنان دیگر میزانی از جنسیت زدگی در داستان چخوف دیده می شود. چخوف پس از بیان ویژگی های ظاهری همسر گوروف تنها با استفاده مکرر از صفات منفی است که روحيات او را شرح می دهد. گویی زن روس اگر بنا باشد جز خصوصیات ظاهری ویژگی های دیگری هم داشته باشد همه آنها منفی است حتی اندیشمند بودنش!

- Это была женщина высокая, с темными бровями, прямая, важная, солидная и, как она сама себя называла, мыслящая.

زنی بلندبالا با ابروان مشکی که هنگام راه رفتن سرش را بالا می گرفت. متکبر و موقر بود و خود را اندیشمند می نامید (حس شیئیت / صفات منفی).

- а он втайне считал ее недалекой, узкой, неизящной, боялся ее и не любил бывать дома.

گوروف پیش خود او را زنی کم عقل^۳ کوتاه فکر^۴ زمخت می شمرد. از او می ترسید و دوست نداشت در خانه بماند. (صفات منفی)

بررسی میزان جنسیت‌زدگی زبان ... (ساجلی امامی علی بنه سی و شهرام همت‌زاده) ۵۳

گرواف از همان ابتدای داستان خیانت خود به زنش را امری عادی در روابط اجتماعی تلقی می‌کند (گرچه این خیانتها از جمله رابطه اش با آنا را از همسر خود مخفی نگه می‌دارد) و زنان را نژادپست می‌نامد.

- Изменять ей он начал уже давно, изменял часто и, вероятно, поэтому о женщинах отзывался почти всегда дурно, и когда в его присутствии говорили о них, то он называл их так: – Низшая раса!

خیانت به او را از مدت ها پیش شروع کرده بود و مدام آن را تکرار می‌کرد و احتمالاً به همین سبب بود که تقریباً همیشه از زنها بد می‌گفت و وقتی در حضورش در مورد زنها صحبتی میشد آنها را چنین می‌نامید: نژاد پست! (صفات منفی/ روابط اجتماعی)

- но все же без «низшей расы» он не мог бы прожить и двух дней.

اما بدون همین «نژاد پست» نمی‌توانست حتی دو روز هم زندگی کند. (روابط اجتماعی)

- Но при всякой новой встрече с интересною женщиной этот опыт как-то ускользал из памяти, и хотелось жить, и все казалось так просто и забавно.

اما با هر ملاقات جدیدی با زنی جالب تمام تجربه های گذشته از خاطرش می‌رفت و تمایل به زندگی در او زنده می‌شد. گویی همه چیز سهل و سرگرم کننده می‌نمود. (روابط اجتماعی)

گرواف حتی خیانت آنا را امری «طبیعی» می‌داند:

- Он уже думал с раздражением, что Анна Сергеевна забыла о нем и, быть может, уже развлекается с другим, и это так естественно в положении молодой женщины, которая вынуждена с утра до вечера видеть этот проклятый забор.

با خود می‌اندیشید که آنا سرگیونا دیگر تا حالا او را فراموش کرده است. و حتی ممکن است خود را با کس دیگری سرگرم کرده باشد و این برای زن جوانی که از صبح تا شب محکوم به دیدن این حصار لعنتی است کاملاً طبیعی است. (روابط اجتماعی)

از سوی دیگر آنا به خاطر رابطه اش با گرواف احساس گناه می‌کند. گویی در جامعه ای که چخوف در آن زندگی می‌کند خیانت پنهان قابل پذیرش است برای مردان با وجدان راحت و برای زنان که «نژاد پست» میباشند به همراه حس گناه و توصیف آنها با صفات منفی. «مرد» برای اعمال خود موجه هست اما «زن» برای کاری که می‌کند به نوعی مجازات می‌شود. (در اینجا حس گناه و حقارت)

- Я дурная, низкая женщина, я себя презираю и об оправдании не думаю. Я не мужа обманула, а самое себя.

من زن بد و پست فطرتی هستم خود را حقیر می دانم و به دنبال توجیه کار خود نیستم. من شوهرم را فریب ندادم بلکه خود را فریب دادم. (صفت منفی)

- и вот я стала пошлой, дрянной женщиной, которую всякий может презирать.

و حالا زنی مبتذل و پست فطرت شده ام که هر کسی می تواند تحقیرش کند. (صفات منفی / روابط اجتماعی)

گویی خیانت در جامعه هدایت نیز برای مردان امری عادی است اما برخلاف جامعه روسیه حتی نیاز به پنهان کاری نیز نیست زیرا که زرین کلاه از این خیانت آزده نمیشود و حتی حاضر است پس از خیانت نیز گل ببو را به راحتی بپذیرد و این امر نشان دهنده جنسیت زدگی از نوع روابط خویشاوندی است.

- هر زنی که گل ببو را ببیند طاقت نمی آورد ، خودش را میبازد ، و ممکن است خیلی زود شوهرش را رندان از دستش بیرون بیاورند . از این جهت در جستجوی او اقدام کرد. (روابط اجتماعی)

- بر فرض هم که زن دیگر گرفته باشد یا او را نخواهد ، ولی همینقدر در نزدیکی او که بود برایش کافی بود . و اگر سر راه گل ببو گدائی هم میکرد . اقلاً روزی یکبار او را میدید. (روابط خویشاوندی)

میزان مردسالاری جامعه ایرانی زمانی شدت خود را نمایان میسازد که این گل ببو است که حاضر به پذیرش زرین کلاه و فرزندش نیست.

- گل ببو گفت : - خواست پرت است عوضی گرفته ای
- از نگاه تحقیرآمیزی که باو میکرد پیدا بود که اصلاً حاضر نیست او را ببیند . زرین کلاه فهمید که اصرار زیاد بیهوده است ،

عادی پنداشتن خیانت از سوی مرد مختص به زرین کلاه نیست و زن دوم گل ببو هم همین نگاه را دارد و گویی هدایت نرم های نامناسب جامعه ضدزن ایرانی را به تصویر می کشد:

- زن زرد لاغری با چشمهای درشت کنار او آمد و خودش را به گل ببو چسبانید .
داغ شلاق به بازو و پیشانی او دیده میشد ، میلرزید بازوی گل ببو را گرفته بود مثل اینکه می ترسید شوهرش را از دست او بگیرند (حس شیئیت / روابط خویشاوندی)

بررسی میزان جنسیت‌زدگی زبان ... (ساجلی امامی علی بنه سی و شهرام همت‌زاده) ۵۵

در جامعه ای که هدایت به تصویر می کشد زنان خود ضدفمینیست و علیه هم هستند. گرچه درون مایه کتاب نقد جامعه مردسالار است ولی هدایت با چیره دستی در جای جای داستان انگشت نقد را به خود زنان برمی گرداند.

- مادر گل ببو گفت: از جان پسر چه می‌خواهی؟ زن بی حیا خجالت نمی‌کشی، این بچه تو حرام‌زاده است حالا می‌خواهی به گردن پسرم بیندازی؟ (نشان داری)

- مادر گل ببو، شبیه مادر خودش دستهای استخوانی را تکان میداد و به زبانی که نمی فهمید فحش و نفرین میکرد. (صفت منفی)

نفرت زرین کلاه از مادر خود به حدی هست که با تمام سختی هایی که کشیده حاضر به بازگشت نیست.

- زرین کلاه چوب و زنجیر خانه شوهر را به نان و انجیر خانه پدرش ترجیح میداد (اسامی عام)

پایان داستان هدایت به مانند دیگر بخش های داستان مملو از کلمات جنسیت زده می باشد. زرین کلاه زنی درمانده که در انتهای داستان با رها کردن فرزند خود و فراموش کردن گل ببو گویی به آزادی می رسد اما این آزادی هم از نوع اسارت است:

- اگر چه تشنه و گرسنه بود ولی ته دلش خوشحال شد. نمیدانست چرا سوار شد و به کجا میرود، ولی با وجود همه اینها با خودش فکر کرد: «شاید این جوان هم عادت به شلاق زدن داشته باشد و تنش بوی الاغ و سر طویله بدهد!» (روابط خویشاوندی)

بیچارگی و درماندگی زرین کلاه از ابتدای داستان تا انتهای آن کاملاً مشهود است. نیاز به حمایت به عنوان یک زن در جامعه ایران طوری در زرین کلاه نهادینه شده که بعد از تمام اتفاقات پیش آمده همچنان در وجود او باقی است.

ابتدای داستان:

- من غریبم، بمن راه را نشان دهید ثواب دارد. (روابط اجتماعی)

انتهای داستان:

- ولی در همینوقت مرد جوانی را دید شلاق بدست، قوی، سرخ و سفید سوار الاغی بود و یک الاغ هم جلو او میدوید ... زرین کلاه به او گفت - : ای جوان ثواب دارد... من غریبم، کسی را ندارم. مرا هم سوار کن. (روابط اجتماعی)

در داستان بانو و سگ ملوس پایان برخلاف داستان هدایت گویی کاملاً فمینیستی است. چخوف که در سراسر داستان آنها را به همراه حس گناه و گرواف را بی تفاوت نسبت به احساس آنها به تصویر می کشد (گرواف هندوانه میخورد و چای مینوشد!) در پایان اما نشان می دهد که چگونه این عشق آناست که پیروز می شود و گرواف خود به این عشق و آغاز دورانی جدید در زندگی شان اعتراف می کند.

در جریان داستان:

- она задумалась в унылой позе, точно грешница на старинной картине. – Нехорошо, – сказала она. – Вы же первый меня не уважаете теперь. На столе в номере был арбуз. Гуров отрезал себе ломоть и стал есть не спеша.

با حالتی اندوگین غرق در افکارش بود شبیه به تصویر زنی گنهکار در یک تابلوی قدیمی نقاشی. آنها گفت: خوب نشد حالا خود شما اولین کسی خواهید بود که دیگر به من احترام نمی گذارید. روی میز هندوانه ای بود. گرواف تکه ای از آن را برای خود برید و آرام آرام شروع به خوردن کرد. (دلالت صریح / روابط اجتماعی)

پایان داستان:

چخوف زمانی از واژگان جنسیت زده دست برمیدارد که گرواف به راستی عاشق انا می شود و دیگر او را نه با ویژگی های ظاهری که اینگونه توصیف می کند:

- Она... наполняла теперь всю его жизнь была его горем радостью единственным счастьем.

حالا آنها تمام زندگی او را پرکرده بود هم دلیل غمش بود هم شادی اش و تنها دلیل خوشبختی اش.

- И только теперь, когда у него голова стала седой, он полюбил как следует, по-настоящему – первый раз в жизни.

و درست حالا که موهایش سفید شده بود با همه وجود عاشق شده بود و به راستی که نخستین بار در زندگی اش بود.

- И казалось, что еще немного – и решение будет найдено, и тогда начнется новая, прекрасная жизнь; и обоим было ясно, что до конца еще далеко-далеко и что самое сложное и трудное только еще начинается.

بررسی میزان جنسیت‌زدگی زبان ... (ساجلی امامی علی بنه سی و شهرام همت‌زاده) ۵۷

و به نظر می‌رسید که طولی نخواهد کشید که راه حلی پیدا شود و آنگاه زندگی جدید و زیبا آغاز خواهد شد. برای هر دو مثل روز واضح بود که تازه این شروع دشوارترین و پیچیده‌ترین بخش زندگی‌شان است و تا پایان هنوز راه دور و درازی در پیش است.

جداول شامل یک مثال از هر نوع واژه جنسیت زده است و تعداد کل در انتها ذکر شده است.

جدول ۲. جدول تحلیل محتوای واژگان جنسیت زده در داستان زنی که مردش را گم کرد

مفهوم	مثال	عبارت	کدگذاری	تعداد در متن
اشاره مستقیم و یا در لایه‌های زیرین معنایی به جنسیت زن با بار منفی مستقیم	در ایوان بالا خانه‌ای یک دختر با چادر سفید ایستاده بود.	چادر	دلالت صریح و دلالت ضمنی	۱۲
ارزش زن بر اساس ویژگی‌های ظاهری و جذابیت جنسی	این تن نرم و کمر باریک برای بغل کشیدن گل ببو درست شده بود.	تن نرم و کمر باریک	حس شیئی	۷
اشاره به جنس مرد به عنوان هنجاری برای عام	تو رو ول کرده، زن و بچه به هم زده، رفته دهش زیناباد.	زن و بچه (عبارت مرد و بچه در زبان فارسی وجود ندارد)	اسامی عام	۱۰
نشان منفی معنایی در اشاره به جنس زن که معمولاً برای جنس مخالف معادل ندارد	الاهی روی تخته مرده شور خونه بیفتی، ورپیری، عروسیت عزا بشود، الهی	ورپریده	نشان داری	۴
توزیع نابرابر قدرت و اعمال ناعادلانه در خویشاوندان نسبت به جنس مونث	در گل ببو قوه مخصوصی بود که همه فکر، اراده و قوای او را خشی میکرد و او تابع محض گل ببو میشد	بی ارادگی و تبعیت کامل از شوهر	روابط خویشاوندی	۳۷
عباراتی دارای بار منفی برای هردو جنس که در متن صرفاً برای جنس زن به کار رفته	زرین کلاه بدون حرکت دوباره با نگاه بینورش مثل سگ کتک خورده جلو خودش را خیره شد.	مثل سگ کتک خورده	صفات منفی	۹

مفهوم	مثال	عبارت	کدگذاری	تعداد در متن
توزیع نابرابر قدرت و حقوق مدنی در جامعه	دسته ای از مسافران پیاده شدند . ولی زرین کلاه از جایش تکان نخورد ، چون می‌ترسید اگر بلند شود جایش را از دست بدهد.	ترس از ازدست دادن جا	روابط اجتماعی	۸
				تعداد کل عبارات جنسیت زده در داستان
				۸۷

جدول ۳. جدول تحلیل محتوای واژگان جنسیت زده در داستان بانو و سگ ملوس

مفهوم	مثال	عبارت	کدگذاری	تعداد در متن
اشاره مستقیم و یا در لایه های زیرین معنایی به جنسیت زن با بار منفی مستقیم	Она много говорила, и вопросы у нее были отрывисты, и она сама тотчас же забывала, о чем спрашивала. خیلی حرف می زد 'سوالات ناگهانی می پرسید و خودش هم بلافاصله سوالتش را فراموش می کرد. (دلالت ضمنی)	вопросы были и она сама тотчас же забывала	دلالت صریح و دلالت ضمنی	۳
ارزش زن بر اساس ویژگی های ظاهری و جذابیت جنسی	когда Гуров охладевал к ним, то красота их возбуждала в нем ненависть. وقتی گرووف نسبت به آنها سرد می شد همان زیبایی حس تنفر را در او برمی انگیزخت	охладевать к кому / красота	حس شیئیت	۱۲
اشاره به جنس مرد به عنوان هنجاری برای عام	---	---	اسامی عام	---
نشان منفی معنایی در اشاره به جنس زن که معمولاً برای جنس مخالف معادل ندارد	---	---	نشان داری	---
توزیع نابرابر قدرت و اعمال ناعادلانه در خویشاوندان نسبت به جنس مونث	«Если она здесь без мужа и без знакомых, – соображал Гуров, – то было бы не лишнее познакомиться с ней». «اگر بدون شوهر و بدون هیچ آشنایی اینجاست آشنایی با او بی	Бывать без мужа и без знакомых	روابط خویشاوندی	۶

مفهوم	مثال	عبارت	کدگذاری	تعداد در متن
	حاصل نخواهد بود.			
عباراتی دارای بار منفی برای هردو جنس که در متن صرفاً برای جنس زن به کار رفته	это были не первой молодости, капризные, не рассуждающие, властные, не умные женщины گرچه اوان جوانی را پشت سر گذاشته بودند اما هوس باز بی فکر خودرای و کم عقل بودند	капризные, не рассуждающие, властные, не умные женщины	صفات منفی	۸
توزیع نابرابر قدرت و حقوق مدنی در جامعه	Дама взглянула на него и тотчас же опустила глаза. – Он не кусается, – сказала она и покраснела. بانو به او نگاه کرد و بلافاصله چشمانش را به پایین دوخت. "کاز نمی گیرد" این را گفت و صورتش سرخ شد.	опустила глаза / покраснела	روابط اجتماعی	۱۱
			تعداد کل عبارات جنسیت زده در داستان	۴۰

۴. نتیجه‌گیری

این مطالعه با هدف بررسی کلی جنسیت‌زدگی و مقایسه آن در ادبیات داستانی صادق هدایت و آنتوان چخوف در دو داستان کوتاه «زنی که مردش را گم کرد» و «بانو و سگ ملوس» انجام گرفت. گرچه این دو داستان کوتاه با فاصله ۳۵ سال از هم و در دو کشور متفاوت نگاشته شده‌اند بررسی کلی وجود عبارات و واژگان جنسیت زده در هر دو داستان را تایید می‌کند. اما استفاده چخوف از زبان جنسیت زده بسیار کم و بیشتر در ارتباط با روابط اجتماعی و ویژگی‌های ظاهری زن در جامعه است گویی زبان روسی آن حجم از کلمات جنسیت زده را که در زبان و فرهنگ ایران زمین وجود دارد در خود نگنجانده است. عدم وجود حتی یک کلمه جنسیت زده عام در داستان چخوف که در آن یکی از جنسیت‌ها خود را به عنوان هنجاری برای عام معرفی می‌کند (همانند زن و بچه مردم قول مردانه و ...) گویای این امر است. از آنجا که آثار ادبی حاصل تفکر و نگاه غالب آن جامعه است با بررسی میزان جنسیت‌زدگی آثار ایدئولوژی و فرهنگ غالب جامعه زمان نویسنده نیز برای خوانندگان مشخص می‌شود. با توجه به بررسی این دو اثر جامعه ایرانی جامعه ای مردسالار و زن ستیز است درحالی‌که در جامعه روسیه زنان با وجود نگاه جنسیتی به آنها از آزادی بیشتری برخوردار بوده‌اند.

چخوف از واژگان جنسیت زده نسبتاً محدودی استفاده می‌کند (۴۰ عبارت) که از این تعداد توصیف زن با توجه به ویژگی‌های ظاهری (حس شیئیت) و روابط اجتماعی به ترتیب در ۱۲ و ۱۱ عبارت دیده می‌شود. چخوف از واژگان جنسیتی - بخصوص در مفهوم صریح- کمتر استفاده می‌کند (تنها سه مورد) و هیچ واژه جنسیت زده‌ای از نوع عام یا نشان‌دار در این داستان وجود ندارد. در حقیقت در بخش‌های آغازین داستان خواننده با ویژگی‌های ظاهری و جدایت جنسی شخصیت اول زن رو به رو می‌شود اما در انتها با دیدی کاملاً بی‌طرف که نشانی از جنسیت زدگی در آن نیست داستان را به پایان می‌رساند. و این همان امید و خوش بینی است که در درون مایه داستان‌های چخوف نیز وجود دارد و اینبار در سطح واژگان و با انتخاب کلماتی بی‌طرف به خواننده القا می‌شود.

از سوی دیگر هدایت با استفاده از حداقل ۸۷ عبارت جنسیت زده که تنها ۳۷ مورد از آن مربوط به روابط خویشاوندی است جنسیت زدگی زبانی را به خوبی نشان می‌دهد. همه ۷ مقوله استخراج شده در زمینه جنسیت زدگی در داستان «زنی که مردش را گم کرد» وجود دارد. از این میان نشان‌داری و حس شیئیت کمترین تعداد واژگان را به خود اختصاص داده‌اند. در واقع ویژگی ظاهری زن (حس شیئیت) آن کارکردی را که برای چخوف در ارائه تصویر زن در جامعه روسیه داشته برای هدایت نداشته است. او با استفاده از واژگان عام (۱۰ مورد) تفکر و سوگیری در جامعه ایران نسبت به جنس زن را نشان می‌دهد گویی هدایت در استفاده صریح از واژگان جنسی هیچ ابایی ندارد (۱۲ مورد). گرچه زبان هدایت در این داستان کاملاً جنسیت زده است اما این به معنای زن ستیز بودن او نیست. داستان «زنی که مردش را گم کرد» دردها، رنج‌ها و مصایب یک زن را در جامعه آن زمان ایران به تصویر می‌کشد. این داستان بیشتر از احساسات انسان دوستانه هدایت نشأت می‌گیرد. در واقع او نسبت به زنان نامهربان نیست بلکه داستان راستین زنان سرزمینش را به واقع‌گرایانه‌ترین شکل ممکن به تصویر می‌کشد. داستان زندگی زرین کلاه حکایت ستم و خیانت جامعه مردسالار به معصومیت زنانه است که هدایت با استفاده بی‌نظیر از خیل عظیمی از عبارتهای جنسیت زده به خوبی از عهده نمایش این تراژدی انسانی برآمده است.

در نهایت از آنجایی که مقایسه آثار نویسندگان مختلف زمینه درک ویژگی‌های عقیدتی نویسنده و جامعه زمان زیست او را پیش رو می‌نهد و از آنجایی که «جنسیت زدگی» تفکر زیست فرهنگ‌محور و در جوامع مختلف متفاوت انگاشت می‌شود، پیشنهاد می‌شود برای اطمینان از نتایج این تحقیق، دیگر آثار این دو نویسنده مورد بررسی قرار گیرد.

کتاب‌نامه

- احمدی‌ش و سلطانی. (۱۳۹۳). بررسی مولفه‌های فمینیسم لیبرال در شعر سیمین بهبهانی. گردهمایی انجمن ترویج زبان و ادب فارسی ایران، دوره ۹، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه مازندران. ۲۴۲-۲۶۱
- ایمان‌م و نوشادی‌م. (۱۳۹۰). تحلیل محتوای کیفی. مجله پژوهش سال سوم پاییز و زمستان ۱۳۹۰ شماره ۲ (پیاپی ۶) <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=246277>
- بهارلو، محمد. نامه‌های صادق هدایت. تهران: نشر اوجا. ۱۳۷۴.
- پرنوش، پژوهش. (۱۴۰۰). موقعیت طبقاتی زنان در تعارض با کلبشه‌های جنسیتی در متون عرفان تعلیمی. نشریه علمی جستارهای نوین ادبی. شماره ۲۱۴. پاییز ۱۴۰۰
- <https://doi.org/10.22067/JLS.2021.71818.1139>
- رضوانی‌ر. (۱۳۸۹). تحلیل محتوا. مجله پژوهش سال دوم بهار و تابستان ۱۳۸۹ شماره ۱. (پیاپی ۳)
- سیادت، ف. و ماجدی، ح. (۱۳۹۴). رهیافتی انتقادی بر تبارشناسی جنسیت زدگی شهر در رویکردهای فمینیستی با تأکید بر ارتقاء جایگاه زنان. مدیریت شهری. ۱۴(۴۱). ۴۸-۲۹.
- <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=254618>
- سید عسگری، ر و رنجبر، ا. (۱۳۹۴). بررسی تطبیقی مضامین تنهایی، بیگانگی، خودشناسی و درد و رنج در اندیشه و آثار صادق هدایت و فرانتس کافکا. همایش گردهمایی انجمن ترویج زبان و ادب فارسی ایران. دوره ۱۰. دانشگاه محقق اردبیلی. ۸۵۷-۸۶۶
- شریفی مقدم، آ و ابولحسنی زاده و و تجرد، س. (۱۳۹۲). سیر جنسیت زدگی در ادبیات داستانی معاصر. فصلنامه مطالعات زبان و گویشهای غرب ایران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی. دانشگاه رازی کرمانشاه. شماره اول. تابستان ۱۳۹۲. ۱۰۵-۱۲۷
- شکروی، ش. و صحتی، ا. (۱۳۸۶). بررسی وجود اشتراک و افتراق داستان‌های کوتاه آنتوان چخوف و صادق هدایت. پژوهشنامه علوم انسانی. ۳۱۳-۳۳۰.
- <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=80662>
- صبوری، ا. (۱۳۷۷). نقد و بررسی «بانو و سگ ملوس». مجله ادبیات داستانی شماره ۴۹. ۹۰-۹۳.
- علی زاده، ن. و نظری انامق، ط. (۱۳۹۰). نقد شخصیت در آثار داستانی صادق هدایت. زبان و ادب فارسی (نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تبریز). ۵۴(۲۲۳). ۱۵۱-۱۹۰.
- <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=153304>
- غضنفری مقدم، ن و شریفی مقدم، آ و فراشبندی، ر؛ (۱۳۹۲). تحلیلی بر جنسیت زدگی عناصر زبانی در ادب فارسی: بررسی زبان‌شناختی سه داستانک از صادق هدایت، اولین کنفرانس ملی آموزش زبان انگلیسی، ادبیات و مترجمی، شیراز
- غلامحسین زاده، غ و حسینی، س. (۱۳۹۲). نقد فمینیستی رمان خاله بازی اثر بلقیس سلیمانی. همایش پژوهش‌های زبان و ادبیات فارسی، دوره ۷. ۴۹۰-۵۰۳
- <https://www.sid.ir/fa/seminar/ViewPaper.aspx?ID=51530>

کرامتی، م.، و سجادی، س.، و صادق زاده قمصری، ع.، و ایمانی، م. (۱۳۹۰). تبیین ملاحظات جنسی و جنسیتی در ارزش‌شناسی فمینیسم اگزیستانسیالیسم و اسلام (مبانی - اصول و روش): ارائه راهبردها. مطالعات راهبردی زنان (کتاب زنان)، ۱۳(۵۲) (اخلاق مدارا، سازگاری و وفاداری بین همسران)، ۲۲۵-۲۸۷. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=149745>

نصراصفهانی، م.، و فهیمی، ر. (۱۳۹۰). نگاهی به طنز اجتماعی در دو اثر از آنتون چخوف و صادق هدایت. جستارهای زبانی. ۲(۳۷)، ۸۵-۱۰۶. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=140572>

منابع انگلیسی

Gallant, Alan, "Anton Chekhov: the Characterization And Interpretation of A Historical Figure For The Stage" (2006). Electronic Theses and Dissertations, 2004-2019. 774. <https://stars.library.ucf.edu/etd/774>

Katouzian, Homa. (Ed.). (2007). Sadeq Hedayat: His Work and his Wondrous World (1st ed.). Routledge

Mayring, Philipp, "Qualitative Content Analysis" (2000). Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research, 1(2), Art. 20, e (pp.159-176) <http://nbnresolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0002204>.

منابع روسی

Карими-Мотаххар, Джанолах и Ашрафи, Фарангис, (2008) Изучение темы женщины в творчестве А.П. Чехова и М. Джамаль-Заде. исследовательский журнал: иностранные языки" 44. ст 61-73 <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=77567>